PHƯƠNG PHÁP KỶ LUẬT TÍCH CỰC "KỶ LUẬT KHÔNG NƯỚC MẮT" CHO HỌC SINH TRONG CÁC TRƯỜNG TIỂU HỌC - THỰC TRẠNG VÀ MỘT SỐ ĐỀ XUẤT

Trần Thị Vân Anh
Tổ Toán – Tiểu học trường TH, THCS & THPT Thực nghiệm KHGD

Tóm tắt: *Thực tế hiện nay trong nhà trường đã có một số học sinh nảy sinh những hành vi tiêu cực mà nhà giáo dục cần có biện pháp để phòng ngừa và ngăn chặn kịp thời nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả giáo dục. Vậy phải làm thế nào để giáo dục học sinh một cách toàn diện mà không làm tổn thương đến thể xác và tinh thần các em đang trở thành mối quan tâm lớn của ngành giáo dục. "Phương pháp kỷ luật tích cực" có lẽ là một giải pháp tốt cho vấn đề này. Nhằm tạo điều kiện tốt nhất để học sinh tự giác sửa chữa khuyết điểm và tự giác rèn luyện mà giáo viên không cần dùng đến đòn roi. Bài viết nêu ra thực trạng về cách áp dụng phương pháp kỷ luật tích cực "Kỷ luật không nước mắt" cho học sinh trong các trường tiểu học hiện nay và đưa ra một số kiến nghị nhằm nâng cao hiệu quả của Phương pháp kỷ luật không nước mắt trong thực tế.*

Từ khóa: *Kỷ luật không nước mắt, học sinh tiểu học*

POSITIVE DISCIPLINE METHOD: "DISCIPLINE WITHOUT TEARS" FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS – CURRENT SITUATION AND SOME RECOMMENDATIONS

Tran Thi Van Anh
Mathematics Group – Primary Level, Experimental School of Education Science

Abstract: *In current school settings, there are instances where students display negative behaviors that require timely intervention and prevention by educators to improve educational quality and effectiveness. A key concern in education today is how to discipline students in a comprehensive way without causing physical or psychological harm. The "Positive Discipline" approach may be an effective solution to this issue. It aims to create the best conditions for students to voluntarily correct their mistakes and practice self-discipline without the need for punishment or physical coercion. This article presents the current status of applying the "Discipline Without Tears" method in primary schools and offers several recommendations to enhance the practical effectiveness of this approach.*

Keywords: *Discipline Without Tears, primary school students*

Nhận bài: 23/03/2025 *Phản biện: 15/04/2025* *Duyệt đăng: 19/04/2025*

I.ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục giữ vai trò then chốt trong việc hình thành và phát triển nhân cách con người, đặc biệt ở bậc Tiểu học – nền tảng của hệ thống giáo dục quốc dân. Luật Giáo dục khẳng định mục tiêu của Tiểu học là giúp học sinh phát triển toàn diện về đạo đức, trí tuệ, thẩm mỹ và kỹ năng cơ bản. Vì vậy, giáo viên Tiểu học có vai trò quan trọng trong việc tổ chức hoạt động dạy học và giáo dục hiệu quả.

Tuy nhiên, trong bối cảnh xã hội hiện nay, việc giáo dục kỷ luật cho học sinh gặp nhiều thách thức. Nhiều giáo viên vẫn áp dụng hình thức trừng phạt như trách mắng, đánh đòn… khiến học sinh sợ hãi, mất tự tin, thậm chí trầm cảm. Mối quan hệ thầy – trò vì thế cũng bị ảnh hưởng tiêu cực. Các biện pháp kỷ luật hiện hành tuy đảm bảo tính công bằng nhưng còn khô cứng, thiếu sự thấu cảm. Trên thực tế, kỷ luật mang lại hiệu quả giáo dục khi được thực hiện bằng sự tôn trọng và yêu thương. Do đó, việc thay thế hình thức kỷ luật trách phạt bằng kỷ luật tích cực – một phương pháp nhân văn, lấy học sinh làm trung tâm – là xu hướng cần thiết trong giáo dục Tiểu học hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Một số đặc điểm của học sinh tiểu học

Quan điểm về phát triển của trẻ hiện nay đã có sự thay đổi. Trước những năm 1970, nhiều người cho rằng trẻ em ngây thơ, phát triển một cách bị động như tờ giấy trắng, trẻ em phụ thuộc vào sự bảo vệ, chăm sóc của người lớn. Quan điểm này trong mấy chục năm gần đây có sự thay đổi hoàn toàn, trẻ em mang tính tích cực và có tiềm năng đóng góp cho xã hội. Quá trình phát triển của trẻ chịu ảnh hưởng của những người xung quanh nhưng trẻ cũng ảnh hưởng tới họ (ảnh hưởng 2 chiều).

Quá trình phát triển của trẻ thường được xem xét theo 4 khía cạnh là thể chất, nhận thức, cảm xúc, tình cảm và xã hội. Phát triển về mặt xã hội giúp trẻ hiểu thế nào là đúng, sai trong quan hệ xã hội và chính bản thân mình. Khi trẻ lớn dần, sự

hiểu biết này tăng lên nhưng các hiểu biết, ứng xử đó phụ thuộc rất nhiều vào gia đình, nhà trường, xã hội. Phát triển về mặt xã hội bao gồm giao tiếp, xây dựng các mối quan hệ, các thái độ, kỹ năng xã hội, hòa nhập vào môi trường xã hội với các chuẩn mực, giới hạn, quy tắc ứng xử

Vì vấn đề chúng ta quan tâm là các phương pháp kỷ luật tích cực và kỷ luật không nước mắt cho học sinh tiểu học, nên chúng ta sẽ lưu tâm nhiều hơn tới mặt cảm xúc và hành vi ứng xử xã hội trong mối quan hệ giữa giáo viên và học sinh

Giai đoạn này 6- 11 tuổi là giai đoạn các em vẫn rất nhạy cảm với việc bị trừng phạt khi mắc lỗi. Ở lứa tuổi này, các em đang tập thích nghi với trường học. Nếu bị phạt khi mắc lỗi học sinh dễ thu mình, cảm thấy không an toàn, có thể giảm hứng thú, động cơ học tập hoặc thậm chí không muốn đi học.

Giáo viên cần chấp nhận rằng việc các em mắc lỗi là bình thường và coi đó là cơ hội giúp các em học tập, không đồng nhất hành vi mắc lỗi với tính cách, con người của các em.

Chức năng thích nghi của học sinh được củng cố, và đang dần hình thành thói quen chăm chỉ học tập, giúp giáo viên một số việc. Kỹ năng làm thành thạo hoặc giỏi một việc gì đó là rất quan trọng cho quá trình phát triển của học sinh. Các em có thể mặc cảm, tự ti nếu thấy mình không thể đạt được những gì giáo viên mong đợi. Do đó, các em cần được nâng đỡ, khích lệ vì học sinh đã biết tự kiềm chế cảm xúc, ít gây ổ; có thể tự mình tổ chức, sắp xếp và thực hiện các hoạt động học và chơi. Kỹ năng xã hội của học sinh bắt đầu phát triển, quan hệ bạn bè cùng tuổi ở giai đoạn này rất quan trọng. Học sinh phân biệt rõ cuộc sống chung và cuộc sống riêng tư. Học sinh nhận thức được những người nào có "quyền lực" đối với mình. Ví dụ như thầy cô, cha mẹ... Đặc điểm nhân cách của học sinh phát triển. Nói chung là giai đoạn này học sinh tiểu học phát triển khá ổn định.

Ngoài những nhu cầu sinh lí tối thiểu như thở, ăn, uống, ngủ...để sống, trẻ em còn có các nhu cầu tâm lý – xã hội rất cần thiết cho sự phát triển của mình. Các em có nhu cầu được: An toàn, yêu thương, tôn trọng, hiểu - thông cảm, có giá trị.

Chán nản là nguồn gốc của mọi hành vi tiêu cực. Vì thế giáo viên phải là người nắm bắt được tâm lý trẻ, nhu cầu của trẻ để có những cư xử đúng đắn; kỷ luật, giáo dục trẻ một cách tích cực mà không làm tổn thương các em. Có rất nhiều nguyên nhân dẫn đến các hành vi tiêu cực của học sinh tiểu học nhưng yếu tố quan trọng bậc nhất ảnh hưởng đến việc hình thành đạo đức cho học sinh đó là nhà trường. Do sự ảnh hưởng của yếu tố này và với lứa tuổi tiểu học các em chưa kiểm soát được hành vi của mình đã gây ra các hành vi tiêu cực. Dưới đây là một số hành vi tiêu cực thường xảy ra: thu hút sự chú ý, thể hiện quyền lực, trả đũa, thể hiện hành vi không thích hợp.

2.2. Khái niệm về kỷ luật tích cực

Kỷ luật tích cực là phương pháp giáo dục dựa trên sự tôn trọng, thấu hiểu và hướng dẫn học sinh phát triển hành vi tích cực, thay vì trừng phạt để kiểm soát hành vi sai trái. Đây là phương pháp mang tính giáo dục cao, hướng đến việc giúp trẻ tự điều chỉnh hành vi, hiểu được hậu quả của hành động và từ đó hình thành nhân cách tốt.

2.3. Thực trạng việc áp dụng Phương pháp kỉ luật tích cực, kỷ luật không nước mắt tại các trường Tiểu học

Nhiều trường Tiểu học đã xây dựng các chuyên đề về Giáo dục kỷ luật tích cực gắn với kỹ năng phòng, chống tai nạn thương tích trẻ em vào dịp đầu năm học cũng nhận được nhiều sự hưởng ứng của giáo viên cũng như Phụ huynh và học sinh.

Ngoài ra, các biện pháp kỷ luật đang áp dụng trong trường học hiện nay là nhắc nhở, phê bình, thông báo với gia đình, cảnh cáo, ...được các trường tiểu học thực hiện nghiêm túc và công khai, đảm bảo công bằng cho học sinh trong việc khen thưởng và kỷ luật. Tuy nhiên, các biện pháp kỷ luật này còn khá "khô cứng" đối với một số học sinh có biểu hiện chậm tiến về đạo đức. Không ít giáo viên hiện nay vẫn quan niệm khi học sinh mắc lỗi thì chỉ có cách giáo dục duy nhất, hiệu quả nhất là trừng phạt.

Trừng phạt thân thể: là những hành vi gây ra thương tích, đau đớn trên cơ thể trẻ em, làm ảnh hưởng đến sự phát triển về thân thể của trẻ em(đánh, véo, kéo tai, giật tóc...).

Trừng phạt về tinh thần: là những hành vi gây ra tổn thương về mặt tâm lý, tình cảm, tinh thần của trẻ em(la mắng, dọa nạt, làm bẽ mặt...).

Gây hậu quả nghiệm trọng tới chất lượng giáo dục, đặc biệt là ảnh hưởng sâu sắc tới các em học sinh.

Kỷ luật tích cực là một biện pháp giáo dục hoàn toàn khác với lối giáo dục truyền thống theo

kiểu "trừng phạt". Hình thức này đã được các nhà trường quan tâm chỉ đạo thay thế hình thức kỷ luật cũ. Nhưng vẫn chưa thực sự thay đổi và còn nhiều hạn chế bất cập.

2.4. Một số kỹ năng giúp giáo viên ứng xử tích cực

Không điều gì có thể thay thế được một người giáo viên tốt. Nhưng không phải em học sinh nào cũng có trải nghiệm được học tập, dìu dắt, hướng dẫn bởi những giáo viên tốt trong suốt những năm đến trường của mình. Trừng phạt thân thể và những hình thức kỷ luật khác như xâm hại bằng lời nói vẫn là một trải nghiệm thường xuyên ở trường học đối với nhiều trẻ em ở Việt Nam. Sự tồn tại của trừng phạt thân thể trong giáo dục đã có từ lâu, nghiễm nhiên trở thành một phương pháp truyền thống khi thầy cô muốn dạy dỗ học sinh, và đồng thời không ít thầy cô cũng tự cho bản thân mình quyền được tổn thương thân thể và tinh thần các em bằng nhiều cách. Và đây cũng là quá trình hình thành hành vi bạo lực học đường (BLHĐ) với trẻ em. Hành vi này có thể xuất phát từ nhiều nguyên nhân: sự khoan dung khi cho rằng trừng phạt thân thể là một cách giáo dục trẻ em hiệu quả, khiến học sinh vào nề nếp hơn so với các biện pháp khác, và là một biện pháp kỷ luật chứ không phải là bạo lực. Trong khi đó tại Việt Nam, Luật Giáo dục năm 2005 nghiêm cấm hành vi trừng phạt thân thể ở trường học nhưng trên thực tế vẫn tồn tại vấn đề này tại nhiều tỉnh thành trên cả nước.

Dùng bạo lực trong giáo dục học sinh về lâu dài sẽ mang đến cho học sinh những hậu quả như: sự tự ti, căng thẳng, tội lỗi, thái độ gay gắt, thiếu sự thấu cảm và tạo một khoảng cách lớn với giáo viên. Qua nhiều nghiên cứu cho thấy phương pháp giáo dục bằng trừng phạt (dù là lời nói hay thân thể) cũng không chứng minh được mức độ hiệu quả trong quá trình giáo dục học sinh. Mà ngược lại, khi thầy cô trừng phạt học sinh bằng bạo lực đồng nghĩa với việc thầy cô đang thực hiện những hành vi bạo lực với trẻ em. Sự lầm tưởng giữa kỷ luật và trừng phạt bạo lực đã khiến không ít giáo viên, thầy cô vận dụng sai phương pháp. Cụ thể, thầy cô trừng phạt bằng bạo lực nhằm muốn các em ngưng thực hiện những hành vi chưa phù hợp. Trong khi đó, nếu thầy cô áp dụng kỷ luật tích cực có thể giúp các em học được hành vi mới, đúng đắn hơn mà không sợ bị trừng phạt thân thể.

Giáo dục kỷ luật tích cực là cách GD dựa trên nguyên tắc vì lợi ích tốt nhất của HS; không làm tổn thương đến thể xác và tinh thần của HS; có sự thỏa thuận giữa GV- HS và phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý của HS. KLTC là việc dạy và rèn luyện cho các em tính tự giác tuân theo các quy định và quy tắc đạo đức ở thời điểm trước mắt cũng như về lâu dài. KLTC tôn trọng trẻ và không mang tính bạo lực. Đây là cách tiếp cận mang tính giáo dục, giúp trẻ thành đạt, cung cấp cho các em thông tin các em cần để học và hỗ trợ sự phát triển của các em.

Cụ thể là:

- Những giải pháp/biện pháp giáo dục phải mang tính dài hạn giúp phát huy tính kỉ luật, tự giác của học sinh.
- Thể hiện rõ ràng những mong đợi, quy tắc và giới hạn học sinh phải tuân thủ.
- Gây dựng mối quan hệ tôn trọng giữa giáo viên và học sinh.
- Dạy cho HS những kỹ năng sống mà các em sẽ cần trong suốt cả cuộc đời.
- Phát huy tính tự giác tuân theo các quy định và quy tắc đạo đức ở thời điểm trước mắt cũng như về lâu dài.
- Làm tăng sự tự tin và khả năng/kĩ năng xử lý các tình huống khó khăn trong học tập và cuộc sống của các em.
- Dạy cho HS cách cư xử lịch sự, nhã nhặn, không bạo lực, có sự tôn trọng bản thân, biết cảm thông và tôn trọng quyền của người khác.
- Động viên, khích lệ thực hiện hành vi, xây dựng sự tự tin, lòng tự trọng và tính trách nhiệm, giúp HS phát triển toàn diện nhân cách, không làm cho các em bị tổn thương.

III. KẾT LUẬN

Trong thực tế, kỷ luật tích cực (KLTC) đã và đang là một trong những phương pháp giáo dục tiến bộ được biết đến và đón chào tại nhiều nước trên thế giới. Song, tại Việt Nam, KLTC đã được Bộ Giáo dục và các tổ chức như UNICEF, Tầm nhìn Thế Giới Việt Nam nhấn mạnh áp dụng trong trường lớp nhưng chưa đạt được hiệu quả như mong muốn. Do không phải trường lớp nào cũng triệt để áp dụng KLTC, không phải giáo viên nào cũng có thể hiểu rõ về KLTC, cách vận dụng hàng ngày trong môi trường giáo dục và những lợi ích mà KLTC có thể mang lại cho học sinh cũng như bản thân thầy cô.

Lí do KLTC được cân nhắc và áp dụng tại nhiều trường học do KLTC có sức mạnh, khả năng tạo ra môi trường giáo dục tích cực, an toàn, có thể giúp các em học sinh yên tâm học tập và bứt phá để phát triển bản thân. KLTC có thể giúp bản thân trẻ nhận ra hành vi sai và chủ động sửa bằng hành vi đúng đắn hơn. Đồng thời, các phương pháp KLTC giúp các em học sinh hoà đồng với bạn bè, biết kiểm soát chính mình, biết phân biệt đúng sai, khuyến khích sự sáng tạo và nhiệt tình của các em. Quan trọng hơn, các biện pháp KLTC giúp học sinh cảm thấy an toàn tại trường lớp, vì thế các em có điều kiện thể hiện bản thân mình trong học tập và các phong trào đoàn thể.

Trừng phạt thân thể không phải là một phương pháp phù hợp để rèn luyện kỷ luật đối với trẻ em. Hậu quả của trừng phạt thân thể làm trẻ em sợ hãi, từ đó khiến trẻ cảm thấy buồn bã, bị bẽ mặt, bối rối và có khả năng khiến trẻ có những hành vi hiếu thắng. Kỷ luật mang tính bạo lực và những tác động tiêu cực của nó như kết quả học tập sa sút, chuyên cần giảm, và bỏ học có ảnh hưởng đến tâm lý và tinh thần của trẻ. Điều này có thể dẫn đến những hậu quả nghiêm trọng, lâu dài đến tương lai của trẻ. Chấm dứt bạo lực trong trường học mới có thể giúp trẻ em lấy lại được khát khao học tập trong một môi trường giáo dục hòa bình và tạo mọi điều kiện thuận lợi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1.TS. Nguyễn Thị Quy - TS. Nguyễn Thị Bích Hạnh, *Giáo dục học,* NXB Giáo dục 2007

2.Trịnh Trúc Lâm – Nguyễn Văn Hộ, *Ứng xử sư phạm,* NXB Đại học Quốc gia Hà Nội 2007

3.https://tailieu.vn/doc/khoa-luan-tot-nghiep-phuong-phap-ky-luat-tich-cuc-va-ky-luat-khong-nuoc-mat-cho-hoc-sinh-tieu-hoc-2150662.html

4.http://tongdai111.vn/tin/ky-luat-tich-cuc-trong-nha-truong-la-yeu-to-quan-trong-chong-lai-bao-luc-hoc-duong

5.Trang web: https://nbk.edu.vn/

6.Trang web: https://giaoduc.net.